Taiteen edistämiskeskus 5.5.2025

SIVISTYSVALIOKUNNALLE 5.5.2025
VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029.

Taiteen edistämiskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja toteaa julkisen talouden suunnitelmasta taide- ja kulttuurialan osalta lausuntonaan seuraavaa:

1) Ei suoria leikkauksia taiteen ja kulttuurin valtionavustuksiin tai valtionosuuksiin

Tieto siitä, että taiteen ja kulttuurin valtionavustus ja -osuus määrärahoihin kohdistu uusia määrärahamuutoksia tarkoittaa Taiteen edistämiskeskukselle mahdollisuutta toimia nykyisen taloudellisen tilanteen reunaehdoin tulevaisuuteen suunnaten. Viraston on tehnyt merkittäviä strategisia painotuksia valtionavustusmäärärahojen pienentyessä 2024-2025 ja tieto tulevan vuoden määrärahasta auttaa jatkamaan samaa taidekentän kehittämiseen ja uusiutumiseen tähtäävää strategiaa sekä paitsi informoimaan avustuksen saajia tulevan vuoden määrärahatilanteesta ja strategisista painotuksista myös ennakoimaan tulevaa.

2) Muille hallinnonaloille kohdistuvien sopeutustoimien vaikutus taiteen ja kulttuurin kokonaisrahoitukseen

Esimerkiksi kuntien peruspalveluiden valtionavustuksiin toteutettavan noin 2 prosentin (75 miljoonan euron) säästön kohdennukset eivät ole vielä tiedossa, mutta kulttuurin rahoituksen kokonaiskuvaa arvioidessa on hyvä havainnoida, että kuntien peruspalveluihin lukeutuvat muun muassa kulttuuritoiminta ja kirjastot.

Myös STEA:n jakamien valtionavustusten saajien joukossa on useita taide- ja kulttuuritoimintaa toteuttavia järjestöjä. STEA:n tukiin kohdistuvien leikkauksien kohdalla tulee valtionapuviranomaisten keskinäistä vastuuta ja työnjakoa selkeyttää entisestään

3) **Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitukseen lisäpanostuksia, mutta taiteen ja kulttuurin toimijoille suunnatut kasvutoimet puuttuvat**

Elinvoimakeskukset käynnistyvät osana aluehallinnon uudistusta, ja niille esitetään yhteensä 30 miljoonan euron valtuuksia vuosille 2026–2028 kolmivuotiseen kokeiluun, jolla vauhditetaan pienten ja keskisuurten yritysten tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Tämä tarjoaa mahdollisuuksia myös osalle taide- ja kulttuurialan yrityksiä, kunhan Risto Murton kasvuryhmän loppuraportin toimenpidesuositukset esimerkiksi Business Finlanidin neuvontapalvelujen tarkentamista koskien toimeenpannaan.

Kasvutoimenpiteet jäävät kuitenkin taiteen ja kulttuurin toimijoiden osalta ohuiksi: Taiteen edistämiskeskuksen ja Business Finlandin rahoitusmahdollisuuksien väliin jää tällä hetkellä kriittinen kuilu, joka tarvitsisi oman rahoitusinstrumenttinsa: laadukkaan, kansainvälistä potentiaalia tai skaalautumisen mahdollisuutta omaavan taiteellisen sisällön ensimmäinen konseptointivaihe. Suomi hukkaa jatkuvasti luovan talouden potentiaalia, koska meillä ei ole rahoitusinstrumentteja siihen, että

pystyisimme hyödyntämään taiteellisia sisältöjä siinä vaiheessa, kun niitä voisi jalostaa liiketoiminnaksi.

4) Yhdistelmävakuutus etenee

Yhdistelmävakuutusmallin valmistelu on etenemässä budjettiriihen kirjausten perusteella. Selvitys mallista esiteltiin vuoden 2024 lopulla ja nyt riihikirjauksen myötä valmistelu etenee luonnoksesta kohti hallituksen esitystä.

Yhdistelmävakuutuksen tarkoituksena on parantaa erityisesti niiden henkilöiden sosiaaliturvaa, jotka toimivat samaan aikaan yrittäjinä ja palkansaajina. Tilanne on taide- ja kulttuurialan freelancereille tavanomainen ja monin paikoin yhdistelmävakuutusta on pyrittyedistämään jo hyvin pitkään. Kulttuurialan ja luovien alojen toimijat ja tekijät tulevat olemaan yksi keskeinen uudistuksen kohderyhmä, joten alan kuuleminen edelleen osana valmistelua on tarpeellista.

5. Harrastamisen Suomen malliin tulossa 5 miljoonan euron pysyvä tasokorotus.

Harrastamisen Suomen malli on tarjonnut lapsille tärkeän väylän myös taide- ja kulttuuriharrastusten pariin. Lisäksi toimintamuoto on mahdollistanut yhteistyön koulujen ja taide- ja kulttuuriyhteisöjen välillä.

5) Sivistyshallinnon rakenneuudistus vaatii resursseja

Valtionhallinnon tuottavuussäästöjä jyvitettäessä on tärkeä huomioida OKM:n hallinnonalan virastojen muutostilanne, Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin yhdistyminen, joka vaatii vuonna 2026 kriittisiä resursseja toimintojen yhdistämiseen käytännössä – säästöt realisoituvat pidemmällä aikavälillä. Lisäleikkaukset pienten virastojen toimintamenoihin muutostilanteessa voivat muodostua kohtalokkaiksi perustehtävien ja -palveluiden hoitamisen kannalta.

6) Politiikkaohjelmien (Kulttuuripoliittinen selonteko, Luovien alojen kasvustrategia) toimeenpano suuntaa tulevaan

Kulttuuria ja taidetta kehysriihen materiaaleissa sivutaan niukasti, sen sijaan nuorison ja liikunnan puolelle erilaisia toimenpiteitä ja aloitteita esitetään jonkin verran. On välttämätöntä, että kulttuurin ja taiteen alalla kulttuuripoliittisen selonteon toimenpideohjelma tulee olemaan merkittävä tulevien askelmerkkien määrittelemisen paikka. Myöskään kasvutoimenpiteitä ei ole ulotettu koskemaan taide- ja kulttuurialaa tai edes luovia aloja sen laajemmassa määritelmässään. Tässä taas on varmistettava käynnissä olevan, työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön johtamana, kasvustrategiatyön vaikuttavuus ja aito toimeenpanon mahdollisuus

Helsingissä 5.5.2025

Kaisa Rönkkö
Johtaja, Taiteen edistämiskeskus
kaisa.ronkko@taike.fi, puh. 050 439 7868